บทที่ 5
การเทียบเคียงเชื้อที่คัดเลือกได้และการหมักแก๊สชีวภาพ

นำเชื้อไอโซเลท T307 ที่ผ่านการคัดเลือกว่ามีความสามารถสูงในการลดซัลไฟด์ในน้ำเสียมาเทียบเคียงโดยใช้วิธีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Conventional identification) ซึ่งอาศัยลักษณะทางสัณฐานวิทยา การทดสอบทางชีวเคมี และสรีรวิทยารวมถึงการใช้ชุดทดสอบ API 20E (test kit) และได้นำอาหารโซเดียมซัลไฟด์ที่ผ่านการเลี้ยงไอโซเลท T307 เพื่อลดซัลไฟด์แล้วมาหมักแก๊สชีวภาพเพื่อดูปริมาณแก๊สชีวภาพที่ได้ และประสิทธิภาพของแก๊สที่เกิดขึ้น (ปริมาณแก๊สมีเทนและไฮโดรเจนซัลไฟด์)

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

1. การเทียบเคียงแบบดั้งเดิม

นำเชื้อไอโซเลท T307 ซึ่งเป็นแบคทีเรียแกรมลบรูปแท่งสั้นที่เก็บไว้ในอาหารสูตร T มาเลี้ยงในอาหารชนิดเดิมเพื่อให้เชื้อมีการเจริญดีแล้วนำไปทดสอบการสร้างเอนไซม์ catalase oxidase urease ทดสอบการรีดิวซ์ไนเตรทในอาหาร nitrate broth ทดสอบการใช้แหล่งคาร์บอนและพลังงานที่เป็นสารอินทรีย์โดยใช้ 0.1 เปอร์เซ็นต์ในอาหารสูตร T ซึ่งไม่มีไทโอซัลเฟต (mineral medium) สารอินทรีย์ที่ทดสอบได้แก่ yeast extract glucose sucrose fructose lactose maltose mannitol sodium acetate sodium formate และ sodium citrate ทดสอบการใช้แหล่งพลังงานที่เป็นซัลไฟด์ ไทโอซัลเฟตและ เฟอร์รัส การเจริญแบบ mixotroph โดยใช้ อาหารสูตร T เติม yeast extract 0.05 เปอร์เซ็นต์ (Chen et al. 2004) การย่อยสลายกรดอะมิโนบางชนิด การเจริญในอาหาร TSI การเจริญในอาหารสูตร A ที่อุณหภูมิ 4 และ 42°C และในอาหารสูตร A ทดสอบการเจริญในสภาพมีอากาศและไร้อากาศโดยใช้พาราฟินเหลวเททับผิวหน้าหนาประมาณ 1 ซม. และได้นำเชื้อดังกล่าวที่เลี้ยงในอาหารสูตร A ไปส่องกล้องดูรูปร่างโดยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning electron microscope) โดยใช้วิธีการอ้างอิงตาม WI-RES-SEM 5800-001 and WI-RES-SEM-001 นอกจากนี้ยังได้ใช้ชุดทดสอบ API 20E ของ Biomerieux ทดลองคู่ขนานไปด้วย

2. ความสามารถของเชื้อไอโซเลท T307 ในการลดซัลไฟด์

2.1 การลดซัลไฟด์ของน้ำเสียในสภาวะเชื้อเดี่ยว และเชื้อผสม

เนื่องจากน้ำเสียมีความแตกต่างของส่วนประกอบสำหรับพารามิเตอร์ที่ตรวจวิเคราะห์ในการทดลองก่อนหน้านี้ และยังอาจมีสารประกอบอื่นๆในน้ำเสียที่อาจมีผลยับยั้งการเจริญของเชื้อไอโซเลท T307 จึงได้นำน้ำเสียที่เก็บมาจากถังต่างๆมาตรวจสอบประสิทธิภาพการลดซัลไฟด์ของเชื้อโดยเตรียม starter ในอาหาร สูตร A ที่มีความเข้มข้นของ yeast extract 0.1% แล้วนำไปบ่มในเครื่อง

Incubator Shaker ที่ 100 rpm ที่อุณหภูมิ 30°C เป็นเวลา 10 ชั่วโมง จากนั้นนำ starter ที่ได้มาเลี้ยงในอาหารดังนี้

น้ำเสียที่ผ่านการฆ่าเชื้อปรับพีเอชเป็น 7 (sterile optimized wastewater: SOW)

น้ำเสียที่ไม่ผ่านการฆ่าเชื้อปรับพีเอชเป็น 7 (raw optimized wastewater: ROW)

ซึ่งบรรจุใน Flask ขนาด 250 ml มีอาหารอยู่ 100 ml จากนั้นนำไปบ่มในเครื่อง Incubator Shaker ที่ 70 rpm ที่อุณหภูมิ 30°C โดยมี 10% inoculum size ดูผลทุก 5 ชั่วโมง โดยวัดค่า OD 660 nm สำหรับการเจริญของเชื้อ , ค่า pH และหาจำนวนเชื้อโดยวิธี standard plate count โดยใช้อาหารสูตร A และที่เวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดการเลี้ยง วิเคราะห์หาปริมาณ Total sulfide , Dissolved sulfide , Un-ionized hydrogen sulfide และ Sulfate โดยก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ได้ centrifuge 6000 rpm เป็นเวลา 25 นาที

2.2 การลดซัลไฟด์ของน้ำเสียในสภาวะเชื้อเดี่ยว

เตรียม starter โดยเลี้ยงเชื้อ T307 ในอาหาร สูตร A ที่มีความเข้มข้นของ yeast extract 0.1% แล้วนำไปบ่มในเครื่อง Incubator shaker ที่ 100 rpm ที่อุณหภูมิ 30°C เป็นเวลา 10 ชั่วโมง จากนั้นนำ starter ที่ได้มาเลี้ยงในน้ำเสียที่ผ่านการฆ่าเชื้อ ซึ่งบรรจุในขวดขนาด 1000 ml มีน้ำเสียอยู่ 800 ml จากนั้นนำไปบ่มในเครื่อง Incubator shaker ที่ 70 rpm ที่อุณหภูมิ 30°C โดยมี 10% inoculum size ดูผลที่เวลา 0 ชั่วโมง และ 20 ชั่วโมง โดยวัดค่าต่างๆดังนี้ pH หาจำนวนเชื้อโดยวิธี standard plate count วิเคราะห์หาปริมาณ Total sulfide Dissolved sulfide Un-ionized hydrogen sulfide Sulfate COD และ BOD โดยก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ได้ centrifuge 6000 rpm เป็นเวลา 25 นาที สำหรับการทดลองนี้ได้ทดสอบซ้ำ 2 ครั้งกับน้ำเสียคนละถัง และแต่ละครั้งทำ 4 ซ้ำ

2.3 การลดซัลไฟด์ของน้ำเสียโดยใช้สารเคมี

จากการศึกษาของ Percheron et al. (1999) พบว่าการใช้ $FeCl_2$ 12 mM เติมลงในน้ำเสียที่อุดมด้วยซัลเฟตเพื่อตกตะกอน H_2S ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเกิดแก๊สมีเทน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงทดลองใช้ $FeCl_2$ ในการกำจัดซัลไฟด์ในน้ำเสียของถัง SRR เทียบกับชุดควบคุมที่ไม่มีการเติม และจากการทดลองพบว่าการใช้ความเข้มข้นของ $FeCl_2$ ตามที่กล่าวมาทำให้น้ำเสียมีค่าพีเอชเป็นกรดมากจนไม่เหมาะสมที่จะนำไปหมักแก๊สชีวภาพหรือไม่ก็ต้องปรับพีเอช ดังนั้นจึงได้ลดความเข้มข้นลงเป็น 0 0.002 0.02 0.2 0.4 และ 0.8 mM

3. การหมักแก๊สชีวภาพ

เตรียม starter โดยเลี้ยงเชื้อ T307 ในอาหาร สูตร A ที่มีความเข้มข้นของ yeast extract 0.1% แล้วนำไปบ่มในเครื่อง Incubator shaker ที่ 100 rpm ที่อุณหภูมิ 30°C เป็นเวลา 10 ชั่วโมง จากนั้นนำ starter ที่ได้มาเลี้ยงในอาหารสูตร T ที่มี Na_2S แทน $Na_2S_2O_3.5H_2O$ (จำเป็นต้องใช้อาหาร Na_2S แทนน้ำเสียเพราะว่าน้ำเสียที่มีอยู่มีปริมาณซัลไฟด์ต่ำ แต่การทดลองต้องการดูผลในการลดซัลไฟด์

ที่มีปริมาณสูง) ซึ่งบรรจุในขวดขนาด 1000 ml มีอาหารอยู่ 800 ml จากนั้นนำไปบ่มในเครื่อง Incubator shaker ที่ 70 rpm ที่อุณหภูมิ 30°C โดยใช้ 10% inoculum size ดูผลที่เวลา 0 ชั่วโมง และ 20 ชั่วโมง โดยวัดค่าต่างๆดังนี้ pH หาจำนวนเชื้อโดยวิธี standard plate count ในอาหาร สูตร A วิเคราะห์หาปริมาณ Total sulfide Dissolved sulfide Un-ionized hydrogen sulfide และSulfate โดยก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ได้ centrifuge 6000 rpm เป็นเวลา 25 นาที และที่เวลา 20 ชั่วโมง นำไปหมัก Biogas โดยก่อนหมักได้เติม sodium acetate 1% สำหรับ methanogenic bacteria ใช้ในการผลิตแก๊สมีเทน (Finstein, 1972) ซึ่งหมักในขวดขนาด 1000 ml มีอาหารอยู่ 900 ml และหัวเชื้อ (เป็นตะกอนก้นบ่อที่มีการบำบัดแบบไร้อากาศ) 100 ml ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากบริษัทสะเดาพีเอส รับเบอร์รวมปริมาตรทั้งหมดเป็น 1000 ml เปรียบเทียบการหมักแก๊สชีวภาพกับ Control ที่ไม่ได้ผ่านการเลี้ยงเชื้อไอโซเลท T307 โดยที่ก่อนเริ่มการหมักแก๊สได้นำตัวอย่างส่วนหนึ่งไปวิเคราะห์หาค่าพีเอช BOD COD สำหรับการทดลองซ้ำในครั้งที่ 2 ในรูปที่ 1 แสดงการหมักแก๊สชีวภาพ สังเกตการเกิดแก๊สและปริมาณของแก๊สที่เกิดจากการแทนที่สารละลายด่าง (1N NaOH ใช้จับ CO_2 และ H_2S เพราะเป็น acid gas) ด้วยแก๊ส ซึ่งแก๊สที่เหลือคือมีเทนเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้วัดชนิดของแก๊สจากขวดสารละลายด่าง แต่วัดในขวดหมักแก๊สชีวภาพบริเวณที่ว่างของขวด (headspace) ในการศึกษานี้การวัดชนิดของแก๊สจะวัดในรูปมีเทนและแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์โดยใช้เครื่องวัดแก๊สแบบพกพา (Oldham รุ่น MX2100) ซึ่งวัดไฮโดรเจนซัลไฟด์มีหน่วยเป็น มก/ล ขณะที่มีเทนเป็น % LEL (Low Explosive Level) โดยที่ 100% LEL = 5% volume methane หรือ 1% LEL = 500 mg/l CH_4 และคำนวณค่า CO_2จากผลต่างโดยคิดปริมาณแก๊สที่เกิดทั้งหมดหน่วยเป็นมิลลิลิตรมีค่าเท่ากับ 100 ดังนั้นปริมาณเปอร์เซ็นต์การเกิดแก๊สจึงมีหน่วยเป็น มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร การวัดชนิดและปริมาณของแก๊สด้วยวิธีนี้ค่าของแก๊สที่ได้จะถูกเจือจางด้วยอากาศบ้างทำให้ไม่ได้ปริมาณของแก๊สที่แท้จริงของแต่ละชนิด แต่ก็พอประเมินผลการทดลองได้เพราะอาศัยการเปรียบเทียบกับชุดควบคุม และเมื่อหยุดการหมักแก๊สแล้วนำตัวอย่างส่วนหนึ่งไปวิเคราะห์หาค่า pH ดูการรอดชีวิตของ T307 โดยการใช้ 0.1 มล spread plate ในอาหาร สูตร A วิเคราะห์หาปริมาณ Total sulfide Dissolved sulfide Un-ionzed hydrogen sulfide Sulfate BOD และ COD โดยก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ได้ centrifuge 6000 rpm เป็นเวลา 25 นาที สำหรับการศึกษาในหัวข้อนี้ได้ทำการทดลองซ้ำ 2 ครั้ง และในแต่ละครั้งทำ 3 ซ้ำ และการหมักแก๊สชีวภาพทั้ง 2 ครั้ง เมื่อวัดปริมาณแก๊สที่เกิดขึ้นติดต่อกันเป็นเวลา 5 วันก็ต้องหยุดการทดลอง เพราะจุกยางที่ปิดขวดหมักเมื่อผ่านการแทงด้วยเข็มฉีดยา (syringe) เป็นจำนวนหลายๆครั้งทำให้เกิดการรั่วของจุกยางในบางขวดจึงต้องหยุดการทดลอง

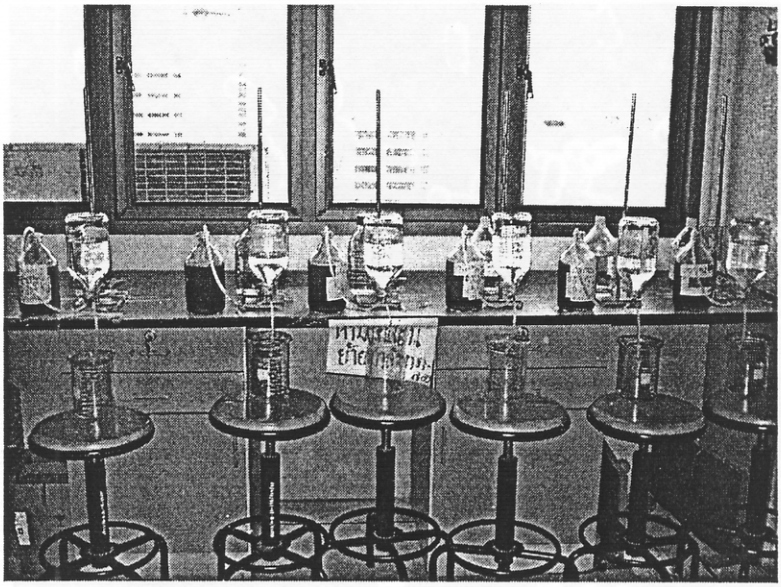

รูปที่ 1 การหมักแก๊สชีวภาพจากน้ำทิ้งที่ออกจากถัง SRR ที่ผ่านการกำจัดซัลไฟด์โดย T307

ผลการทดลอง

1. ผลการเทียบเคียงเชื้อ

จากตารางที่ 1 เชื้อไอโซเลท T307 ซึ่งเป็น sulfide oxidizing bacterium ติดสีแกรมลบ มีรูปร่างเป็นแท่งสั้นๆ ขนาดประมาณ 0.5x 1.0 μm ดังรูปที่ 2 ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ แยกได้จากบ่อบำบัดน้ำเสียของโรงงานแปรรูปน้ำยางในจังหวัดปัตตานีมีความสามารถเจริญได้หลายรูปแบบทั้ง chemolitrotroph ที่ได้พลังงานจากการออกซิไดซ์ซัลไฟด์ ไทโอซัลเฟต และเฟอร์รัสได้ (เจริญได้แต่ไม่ดีเท่ากับการใช้ซัลไฟด์ และ ไทโอซัลเฟต) โดยแหล่งคาร์บอนคือแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ และ mixotroph ที่ได้พลังงานจากสารอนินทรีย์ตามที่กล่าวมาแล้วเป็นแหล่งพลังงานและสารอินทรีย์อย่างเช่นยีสต์สกัด อีกทั้งยังสามารถเจริญแบบ heterotroph โดยใช้พวกสารอินทรีย์เช่น ยีสต์สกัด เปปโตน ฟอร์เมท อะซิเตท ฟรุกโตสเป็นแหล่งพลังงานและคาร์บอน แต่ยีสต์สกัดให้ผลการเจริญดีกว่า *เจริญได้ดีในช่วงพีเอชที่เป็นกลาง (พีเอช 7-7.5) ช่วงที่เป็นกรดหรือด่างเล็กน้อยก็* เจริญได้ดีพอสมควร (ผลการทดลองบทที่ 3) แต่ไม่เจริญในสภาวะที่เป็นกรดจัด (พีเอช 2-4) เจริญได้ดีที่อุณหภูมิ 30 °C โดยช่วงอุณหภูมิที่เจริญได้อยู่ระหว่าง 4-45 °C ไม่รีดิวซ์ไนเตรทในการเจริญแบบ heterotroph *ไม่สร้างแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ เจริญในสภาพมีอากาศดีมากกว่าสภาพไร้อากาศ* และผลการทดสอบอื่นๆดังตารางที่ 1 และ 2 และ ผลการทดลองบทที่ 3 จากผลดังกล่าวเมื่อพิจารณาจาก Bergey's Manual of Systematic Bacteriology Vol. 3 (Kelly and Harrison, 1989) พบว่าคุณสมบัติส่วนใหญ่เหมือน หรือใกล้เคียง แต่ก็มีที่ตรงกันข้ามเช่นผลการใช้ซิเตรทเพื่อการเจริญ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าเชื้อไอโซเลท T307 มีความใกล้เคียงกับ *Thiobacillus delicatus*

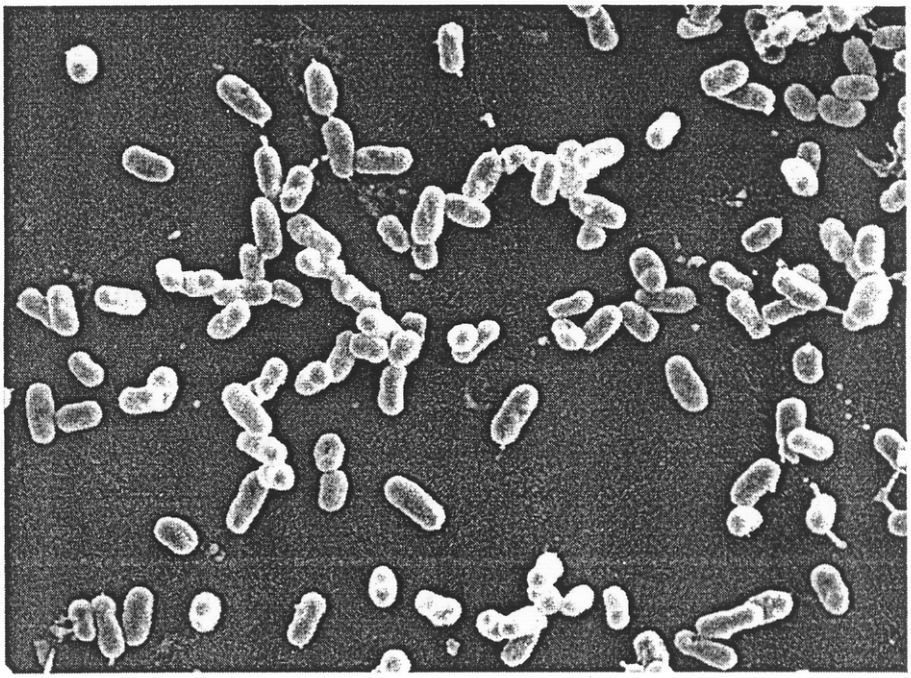

รูปที่ 2 รูปร่างเซลล์ไอโซเลท T307 เมื่อส่องดูด้วย SEM กำลังขยาย 10000 เท่า โดยที่ ——เท่ากับความยาว 1 μm

ตารางที่ 1 ลักษณะทางสัณฐานวิทยา ชีวเคมี และสรีระวิทยาของเชื้อไอโซเลท T307

Characteristic	T307	*Thiobacillus delicatus*
Cell shape (size)	Short rod (0.5x1.0 μm)	Short rod (0.4-0.6x0.7-1.6 μm)
Cell arrangement	single, rarely in pairs	Single, rarely in pairs
Motility	Non motile	Non motile
Facultative anaerobe (reduce NO_3^- to NO_2^-)*	+	+
Chemolithotroph (sulfide, thiosulfate, ferrous)	+	+
Mixotroph	+	+
Chemoorganotroph (i.e. yeast extract, peptone)	+	+
Catalase	+	+
Oxidase	-	-
Nitrate reduction (heterotroph)	-	-
Growth at 4 and 42°C	+	- (growth range 15-42°C)
Optimum temperature	25-30°C	30-35°C
Growth at pH 2-4	-	-
Growth range: pH	5-9	5.0-7.0
Optimum pH	7.0-7.5	5.5-6
Fructose	(+)	(+)
Glucose	-	(+)
Hydrolysis of starch	-	ND
Sodium acetate	+	ND
Sodium formate	+	ND
Citrate	-	+
Indole	-	ND
Methyl red	-	ND
Voges-Proskauer	-	ND
H_2S production (TSI medium)	K/N-	ND
Urease	+	+
Arginine	-	ND
Ornithine	-	ND
Lysine	-	ND
Maltose	-	ND
Sucrose	-	ND
Lactose	-	ND
Mannitol	-	ND

*mixotrophic and autotrophic media with thiosulfate; (+) = weakly positive; ND = not determined

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบทางชีวเคมีโดยใช้ชุดทดสอบ API 20E ของบริษัท Biomerieux

Characteristic	T307	*Thiobacillus delicatus*
Citrate	-	+
Indole	-	ND
Voges-Proskauer	-	ND
Hydrogen sulfide production	-	ND
Urease	+	+
Gelatin	+	ND
O-F (glucose)	-	-
Mannose	-	ND
Arabinose	-	ND
Amygdalin	-	ND
Saccharose	-	ND
Rhamnose	-	ND
Sorbitol	-	ND
Inositol	-	ND
Ornithine decarboxylase	-	ND
Lysine decarboxylase	-	ND
Tryptophan deaminase	-	ND

ND = not determined

2. ผลความสามารถของเชื้อไอโซเลท T307 ในการลดซัลไฟด์

2.1 การลดซัลไฟด์ของน้ำเสียในสภาวะเชื้อเดี่ยว และเชื้อผสม

ผลการกำจัดซัลไฟด์ของเชื้อในสภาวะเชื้อเดี่ยว (T307) ในชุดการทดลอง sterile optimized wastewater (SOW) ดีกว่าเชื้อผสม (T307 และที่มีมากับน้ำเสีย) ในชุดการทดลอง raw optimized wastewater (ROW) โดยสามารถลดซัลไฟด์ได้ 71.43 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่เชื้อผสมลดได้ 56.10 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 3) และการลดก็เกิดจากบทบาทของเชื้อ T307 โดยพิจารณาผลจากการนับจำนวนเซลล์ที่มีชีวิตอยู่ในอาหารสูตร A (มีจำนวนเซลล์เพิ่มจาก 8.16 log CFU/ml เป็น 8.96 log CFU/ml) ซึ่งพวก heterotroph ทั่วไปมีโอกาสเจริญน้อยมากเพราะเป็นอาหารสำหรับการเจริญในสภาพ mixotroph สำหรับพวก SOB ขณะที่การเจริญในสภาพเชื้อเดี่ยวปริมาณเซลล์สูงสุดเมื่อเลี้ยงไปได้ 10 ชม (10.05 log CFU/ml ไม่ได้แสดงผล) ซึ่งผลที่ได้แสดงถึงความเป็นไปได้ในการนำเชื้อ T307 ไปใช้ในภาคสนาม และรายละเอียดของพารามิเตอร์อื่นๆดูได้จากตารางที่ 3 อย่างไรก็ตาม

สำหรับการศึกษาครั้งต่อไปจะศึกษาโดยใช้เชื้อเดี่ยวหรือเชื้อบริสุทธิ์ เพื่อจะได้ทราบถึงบทบาทของเชื้อ T307 ที่มีผลต่อการลดซัลไฟด์ในน้ำเสีย

ตารางที่ 3 ผลการบำบัดซัลไฟด์ในน้ำเสียในสภาวะเชื้อเดี่ยว T307 และเชื้อผสม

Parameter	Sterile optimized wastewater: SOW		Raw optimized wastewater: ROW	
mg/l*	T=0	T=20 hr	T=0	T=20 hr
pH	6.86	8.29	6.87	8.52
Growth (cfu/ml)	8.41	9.02	8.16	8.96
Total sulfide	19.6	5.6	18.9	8.27
DS	8.27	4.93	8.27	5.6
UHS	1.18	0.31	3.64	0.90
Sulfate	298	287	285	291

* unless stated

2.2 ผลการลดซัลไฟด์ของน้ำเสียในสภาวะเชื้อเดี่ยว

ผลการบำบัดซัลไฟด์ในน้ำเสียโดยเชื้อ T307 มีความแปรผันมากเมื่อพิจารณาจากการทดลอง 2 ครั้งถึงการลดลงของซัลไฟด์ทั้งๆที่พารามิเตอร์ของน้ำเสียก็มีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้นประสิทธิภาพการลดซัลไฟด์มีสาเหตุจากจำนวนเชื้อเริ่มต้นซึ่งถ้าหากมีมากกว่าย่อมทำให้ประสิทธิภาพดีกว่าดังเช่นการทดลองครั้งที่ 2 มีจำนวนเซลล์เริ่มต้นมากกว่าการทดลองที่ 1 อยู่ 1 log cycle จึงทำให้ลดซัลไฟด์ได้ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่การทดลองแรกลดได้ 82.86 เปอร์เซ็นต์ ปริมาณซัลเฟตแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเพราะเขย่าที่ความเร็วรอบ 70 rpm เพื่อจำกัดปริมาณออกซิเจน และสามารถสังเกตเห็นตะกอนเหลืองอ่อนของซัลเฟอร์ได้ รายละเอียดดูตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การลดซัลไฟด์ของน้ำเสียในสภาวะเชื้อเดี่ยว (T307)

Parameter	First experiment		Second experiment	
mg/l*	t=0	20 hr	t=0	20 hr
Growth (cfu/ml)	6.87	7.41	7.87	8.68
pH	7.0	6.90	6.87	7.02
BOD	503	483	553	575
COD	2500	1533	2450	1533
BOD/COD	0.20	0.32	0.23	0.38
TS	35	6	25.9	0
DS	36	4	35	4.4
UHS	17	0.64	15.27	1.42
Sulfate	306	332	309	315

*Unless stated

2.3 ผลการลดซัลไฟด์ของน้ำเสียโดยใช้สารเคมี

ผลการบำบัดซัลไฟด์ในน้ำเสียโดยใช้สารเคมี $FeCl_2$ ที่ความเข้มข้นต่างๆไม่สามารถกำจัดซัลไฟด์ได้หมดดังตารางที่ 5 โดยที่ความเข้มข้น 0.8 mM กำจัดซัลไฟด์ได้ 77.75% ซึ่งถ้าหากต้องการกำจัดได้หมดก็ต้องเพิ่มความเข้มข้นให้มากขึ้น และมีผลทำให้พีเอชลดต่ำลงจนไม่เหมาะสมที่จะนำไปหมักแก๊สชีวภาพ การที่พีเอชลดเกิดจากการเกิดกรดเกลือดังสมการ

$FeCl_2 + H_2S \longrightarrow FeS + 2HCl$ และขณะเดียวกันพีเอชที่ต่ำทำให้ซัลไฟด์เปลี่ยนรูปไปอยู่ในรูปของ H_2S ดังนั้นหลังจากการกำจัดซัลไฟด์ในน้ำเสียโดยใช้สารเคมีแล้วจะต้องมีการปรับค่าพีเอชก่อนที่จะนำไปหมักแก๊สชีวภาพต่อ จากเหตุผลที่กล่าวมาการกำจัดซัลไฟด์ในน้ำเสียโดยการใช้ sulfide oxidizing bacteria จึงมีความเหมาะสมมากกว่า

ตารางที่ 5 การลดซัลไฟด์ของน้ำเสียโดยใช้สารเคมี

$FeCl_2$ (mM)	TS (mg/l)	DS (mg/l)	UHS (mg/l)	pH	Precipitation (FeS)
0	12.0	8.67	2.34	8.08	-
0.002	8.0	7.33	2.72	8.01	-
0.02	6.67	7.05	3.59	7.95	-
0.2	6.0	6.46	4.27	7.50	+
0.4	4.67	6.17	4.85	7.11	+
0.8	2.67	5.93	5.03	6.80	+

3. ผลการหมักแก๊สชีวภาพ

สำหรับผลการหมักแก๊สชีวภาพจะนำเสนอผล 3 ส่วนคือผลการลดซัลไฟด์ในอาหารของเชื้อ T307 ก่อนนำไปหมักแก๊ส (ตารางที่ 6) ส่วนที่สองคือผลการเกิดแก๊สทั้งชนิดและปริมาณ (ตารางที่ 7) และส่วนท้ายสุดลักษณะของอาหารซัลไฟด์หลังการหมักแก๊ส (ตารางที่ 8) ในตารางที่ 6 พบว่าพีเอชเพิ่มขึ้นเล็กน้อยสำหรับอาหารซัลไฟด์ที่ผ่านการเลี้ยง T307 ขณะที่ชุดควบคุมซึ่งไม่ได้เติมเชื้อค่าของพีเอชแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลง และเช่นเดียวกับปริมาณของ TS DS UHS และ Sulfate แต่ในชุดที่เติมเชื้อมีการลดลงของซัลไฟด์ในรูปแบบต่างๆ โดยลดปริมาณ TS ได้ 83.22% ขณะที่ปริมาณ DS ลด 71.78% แต่สำหรับปริมาณของ Sulfate กล่าวได้ว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 6 การเปลี่ยนแปลงของซัลไฟด์ในรูปแบบต่างๆ และซัลเฟตในอาหารซัลไฟด์โดยเชื้อ T307

Parameter*	Control (Uninoculated medium)		T307	
(mg/l)	T=0	T=20 hr	T=0	T=20 hr
pH	7.30	7.32	7.33	7.44
Viable cells (log cfu/ml)	0	0	7.28	9.72
Total sulfide	71.1	72	72.1	12.1
Dissolved sulfide	61.6	62.1	60.6	17.1
Unionized hydrogen sulfide	0.74	0.63	0.73	0.57
Sulfate	486	498	442	449

*Unless stated

จากการที่นำอาหารซัลไฟด์ที่ผ่านการเลี้ยงและไม่ผ่านการเลี้ยงโดยเชื้อ T307 ไปหมักแก๊สชีวภาพโดยได้มีการเติมโซเดียมอะซิเตรท 1 เปอร์เซ็นต์ และการปรับพีเอชให้เป็น 7 โดยใช้หัวเชื้อจากตะกอนบ่อไร้อากาศพบว่าในอาหารที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 เกิดแก๊สรวดเร็วกว่าโดยเกิดประมาณ 12 ชม หลังการเริ่มต้นหมัก ขณะที่ชุดควบคุมเกิดที่ ชม 36 (เกิดช้ากว่า 24 ชม) และปริมาณแก๊สที่เกิดต่อวันในอาหารที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 เกิดในปริมาณที่สูงกว่ามาก และปริมาณของแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์แทบเป็นศูนย์ (ตารางที่ 7 และรูปที่ 3) แต่ในชุดควบคุมผลตรงกันข้าม และพบว่าปริมาณ CH_4 ที่เกิดของชุดที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 มีค่าอยู่ในช่วง 33-58 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ CO_2 มีค่าระหว่าง 42-67 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือเป็น H_2S (น้อยกว่า 0.1 เปอร์เซ็นต์) แต่ในชุดควบคุมเกิด CH_4 เพียง 20-50 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นดังตารางที่ 8 โดยทั่วไปแก๊สส่วนใหญ่ที่พบในแก๊สชีวภาพคือ CH_4 (50-60เปอร์เซ็นต์) และ CO_2 (40-50 เปอร์เซ็นต์) ที่เหลือเล็กน้อยก็เป็น NH_3 และ H_2S (Zicari, 2003) สำหรับผลการทดลองพบว่า CO_2 ดูมีค่าสูงสาเหตุเนื่องจากการวัดชนิดของแก๊ส

ด้วยเครื่องที่ใช้ทำให้แก๊สชีวภาพถูกเจือจางด้วยปริมาณอากาศส่วนหนึ่งและวิธีการหาค่า CO_2 ก็คำนวณจากผลต่างนั่นเอง (100-CH_4 - H_2S)

ตารางที่ 7 การเกิดแก๊สชีวภาพในอาหารซัลไฟด์ที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 และไม่ผ่านการเลี้ยง

Day	Control (Without T307)			T307		
	Biogas (ml)	CH_4 (mg/l)	H_2S (mg/l)	Biogas (ml)	CH_4 (mg/l)	H_2S (mg/l)
1	25	200 (5)*	2.23 (0.06)	275	335 (92.1)	0
2	21	230 (4.8)	2.15 (0.05)	220	418 (92)	0
3	25	250 (6.3)	2.34 (0.06)	210	500 (105)	0
4	29	278 (8.1)	3 (0.09)	200	550 (110)	0.84 (0.17)
5	27	500 (13.5)	3.67 (0.10)	220	583 (128.3)	0.67 (0.15)

*ตัวเลขในวงเล็บคือปริมาณของแก๊สแต่ละชนิดมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมที่มีอยู่ในแก๊สชีวภาพที่เกิด

ตารางที่ 8 สัดส่วนของแก๊สต่างๆในแก๊สชีวภาพที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 และไม่ผ่านการเลี้ยง

Day	Control (Without T307)			T307		
	CH_4 (%)	CO_2 (%)	H_2S (%)	CH_4 (%)	CO_2 (%)	H_2S (%)
1	20	79.76	0.24	33.49	66.51	0
2	22.86	76.90	0.24	41.82	58.18	0
3	25.20	74.56	0.24	50	50	0
4	27.93	71.76	0.31	55	44.91	0.09
5	50	49.63	0.37	58.32	41.61	0.07

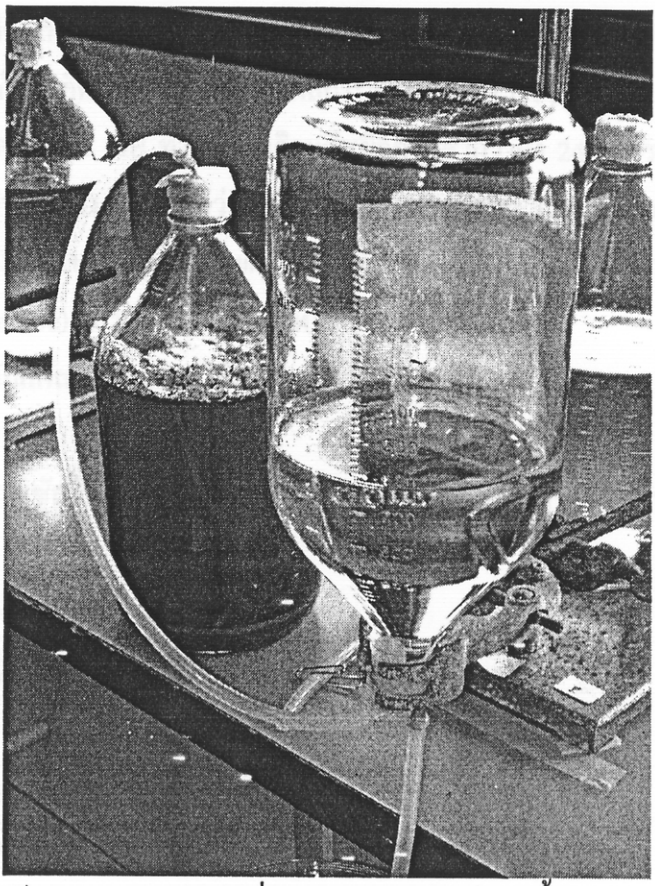

รูปที่ 3 การเกิดแก๊สชีวภาพจากอาหารที่มีการกำจัดซัลไฟด์โดยเชื้อ T307 ก่อนแล้วจึงนำมาหมักแก๊สชีวภาพ

ในการทดลองหมักแก๊สชีวภาพครั้งแรกนี้เมื่อหมักไปได้เพียง 5 วัน พบว่ามีอยู่ 1 ขวด ที่เกิดการรั่วเนื่องจากจุกยางที่ผ่านการแทงโดยเข็มฉีดยามีขนาดใหญ่ขึ้นจึงหยุดการทดลอง และได้นำน้ำหมักไปตรวจสอบพารามิเตอร์คือพีเอช ซัลไฟด์ในรูปแบบต่างๆ รวมถึงปริมาณซัลเฟตด้วย และยังได้ทดสอบการอยู่รอดของ T307 อีกด้วย ผลการทดลองดังตารางที่ 9 พบว่าปริมาณซัลไฟด์ทั้งหมด ซัลไฟด์ในรูปที่ละลายได้ของที่ผ่านการเลี้ยงในชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 มีค่าต่ำกว่าชุดควบคุม (ปริมาณสารดังกล่าวมีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเริ่มต้นการหมักแก๊สแสดงว่ามีปริมาณซัลเฟตในหัวเชื้อจึงส่งผลให้เกิดสารดังกล่าวขึ้น ไม่ได้วิเคราะห์หาซัลเฟตส่วนนี้เนื่องจากเปรียบเทียบผลกับชุดควบคุมซึ่งมีการคุมเงื่อนไขการทดลองเหมือนกันหมด ยกเว้นไม่ได้ผ่านการเลี้ยงด้วย T307) แต่ปริมาณซัลไฟด์ในรูปที่ไม่แตกตัวสูงกว่ามีสาเหตุจากค่าพีเอช (8.3) ที่ต่ำกว่าในชุดควบคุม (8.95) สภาพพีเอชต่ำทำให้อยู่ในรูปที่ไม่แตกตัว (Markl, 1999) และการที่พีเอชของชุดควบคุมมีค่าสูงกว่าสาเหตุหนึ่งน่ามาจากการนำอะซิเตทไปใช้ได้น้อยกว่า เพราะ methanogenic bacteria (MB) ถูกยับยั้งโดยซัลไฟด์ที่ความเข้มข้นสูงกว่าทำให้ sulfate reducing bacteria (SRB) เจริญได้ดีกว่าสังเกตจากการมีซัลเฟตเหลือในปริมาณ (88 มก/ล) ต่ำกว่าขณะที่ชุดผ่านการเลี้ยง T307 มีซัลเฟตสูงกว่า (125 มก/ล) และผลจากการใช้ซัลเฟตในชุดควบคุมทำให้ปริมาณปริมาณแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ในชุด

ควบคุมสูงการเกิดแก๊สมีเทนต่ำ (แก๊สชีวภาพที่ได้มีประสิทธิภาพต่ำกว่าชุดที่ผ่านการเลี้ยงด้วย T307 รวมถึงปริมาณแก๊สที่เกิดขึ้นด้วย) แสดงถึงผลการแข่งขันระหว่าง MB และ SRB โดยในชุดควบคุม SRB ยับยั้งการเจริญของ MB ทำให้การเกิดแก๊สชีวภาพช้ากว่าถึง 24 ชม รวมทั้งปริมาณของแก๊สที่เกิดและแก๊สมีเทนก็มีปริมาณน้อยกว่าตามที่กล่าวมาแล้ว การที่ TS และ DS ของชุดที่เคยผ่านการเลี้ยง T307 มีค่าต่ำกว่าชุดที่ไม่เคยผ่านเป็นเพราะว่า T307 ยังคงสามารถเจริญได้แต่ช้ามาก (Facultative anaerobe) ทราบจากการทดสอบการอยู่รอดของ
T307 เมื่อเลิกหมักแก๊สชีวภาพโดยใช้อาหารสูตร A

ตารางที่ 9 ปริมาณซัลไฟด์และซัลเฟต ค่าพีเอชหลังจากหมักแก๊สชีวภาพในอาหารซัลไฟด์ไปได้ 5 วัน

Parameter (mg/l)	Control	T307
pH	8.95	8.30
Total sulfide	69.6	52.9
Dissolved sulfide	74.3	60.9
Unionized hydrogen sulfide	0.89	1.83
Sulfate	88	125

สำหรับการทดลองซ้ำ (การทดลองครั้งที่ 2) ดังตารางที่ 10 พบว่าเชื้อ T307 สามารถลด TS ได้ 84.66% และ DS ได้ 76.84% โดยเชื้อมีการเพิ่มจำนวนภายใน 20 ชม จาก 7.22 log cfu/ml เป็น 9.63 log cfu/ml เพิ่มจำนวน 2.41 log cycle ซึ่งไม่แตกต่างจากการทดลองครั้งแรก (เพิ่ม 2.44 log cycle) ในตารางที่ 6 และเมื่อนำไปหมักแก๊สชีวภาพ ปริมาณและชนิดของแก๊สที่เกิดมีลักษณะเช่นเดียวกับการทดลองครั้งที่ 1 ทั้งในชุดควบคุม และชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 มาก่อน (ตารางที่ 11) แต่ปริมาณ H_2S ที่เกิดขึ้นในครั้งหลังมากกว่าครั้งแรกทั้ง 2 ชุด ซึ่งมีสาเหตุจากซัลเฟตที่เหลือมากกว่าครั้งแรก (ตารางที่ 6 และ 10) และสำหรับซัลเฟตที่เหลือหลังหมักแก๊สชีวภาพเหมือนกับการทดลองครั้งแรก ดังนั้นการเกิด H_2S ในชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 มาก่อนจึงต่ำกว่าชุดควบคุม และสอดคล้องกับปริมาณซัลเฟตที่เหลือมากกว่า (ตารางที่ 10) และปริมาณแก๊สชีวภาพที่เกิดมากมากกว่าในชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 มาก่อน (ตารางที่ 11) และสำหรับสัดส่วนของแก๊สที่เกิดขึ้นพบว่าปริมาณ CH_4 ที่เกิดของชุดที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 มีค่าอยู่ในช่วง 42-50 เปอร์เซ็นต์ขณะที่ CO_2 มีค่าระหว่าง 49-57 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือเป็น H_2S (0.13-1.33 เปอร์เซ็นต์) แต่ในชุดควบคุมเกิด CH_4 เพียง 25-50 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นดังตารางที่ 12 และเมื่อพิจารณาจากค่า BOD และ COD เมื่อเริ่มต้นการหมักพบว่าค่าดังกล่าวของชุดควบคุม (2316 และ 5790 มก/ล ตามลำดับ) มีค่าสูงกว่า

เพราะว่าไม่ได้ผ่านการเลี้ยง T307 มาก่อน โดยชุดที่ผ่านการเลี้ยงมีค่า BODและ COD เท่ากับ 1956 และ 4890 มก/ล และการที่เลี้ยง T307 เพื่อกำจัดซัลไฟด์ส่งผลดีต่อปริมาณและชนิดของแก๊สที่เกิดเป็นผลจากการที่เชื้อจุลินทรีย์โดยเฉพาะ MB ใช้ สารอาหารได้ดีกว่าสังเกตจากการลดลงของค่า BOD และ COD ได้มากกว่าชุดควบคุม 12.38 เปอร์เซ็นต์ และค่า biogas productivity ของชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 คือ 0.10 cm^3/mg COD/d ขณะที่ชุดควบคุมคือ 0.013 cm^3/mg COD/d

ตารางที่ 10 การเปลี่ยนแปลงของซัลไฟด์ในรูปแบบต่างๆ และซัลเฟตในอาหารซัลไฟด์โดยเชื้อ T307 (ครั้งที่ 2)

Parameter*	Control (Uninoculated medium)		T307	
(mg/l)	T=0	T=20 hr	T=0	T=20 hr
pH	6.91	6.89	6.96	8.85
Viable cells (log cfu/ml)	0	0	7.22	9.63
Total sulfide	73	72.6	73	11.2
Dissolved sulfide	56.7	56.7	57	13.2
Unionized hydrogen sulfide	0.63	0.63	0.68	0.16
Sulfate	518	524	519	533

*Unless stated

ตารางที่ 11 การเกิดแก๊สชีวภาพในอาหารซัลไฟด์ที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 (ครั้งที่ 2)

Day	Control (Without T307)			T307		
	Biogas (ml)	CH_4 (mg/l)	H_2S (mg/l)	Biogas (ml)	CH_4 (mg/l)	H_2S (mg/l)
1	21	500 (10.5)*	6.17 (0.13)	270	500 (135)	1.34 (0.36)
2	20	500 (10)	16.56 (0.33)	250	500 (125)	5.56 (1.39)
3	30	335 (10.1)	16.67 (0.50)	235	500 (117.5)	9.00 (2.12)
4	34	250 (8.5)	15 (0.51)	220	420 (92.4)	10.22 (2.25)
5	37	500 (18.5)	17.56 (0.65)	230	500 (115)	13.33 (3.05)

* ตัวเลขในวงเล็บคือปริมาณของแก๊สแต่ละชนิดมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมที่มีอยู่ในแก๊สชีวภาพที่เกิด

ตารางที่ 12 สัดส่วนของแก๊สต่างๆในแก๊สชีวภาพที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 และไม่ผ่านการเลี้ยง

Day	Control (Without T307)			T307		
	CH_4 (%)	CO_2 (%)	H_2S (%)	CH_4 (%)	CO_2 (%)	H_2S (%)
1	50	49.38	0.62	50	49.87	0.13
2	50	48.35	1.65	50	49.44	0.56
3	33.67	64.66	1.67	50	49.10	0.90
4	25	73.5	1.50	42	56.98	1.02
5	50	48.24	1.76	50	48.67	1.33

ตารางที่ 13 ปริมาณซัลไฟด์และซัลเฟต ค่าพีเอชเมื่อเกิดแก๊สชีวภาพในอาหารซัลไฟด์เป็นเวลา 5 วัน (ครั้งที่ 2)

Parameter (mg/l)	Control	T307
pH	8.56	8.43
Total sulfide	72	51.2
Dissolved sulfide	ND	ND
Unionized hydrogen sulfide	ND	ND
Sulfate	96	140
BOD	1452	984
BOD reduction (%)	37.31	49.69
COD	3630	2430
COD reduction (%)	37.31	49.69

บทสรุป

เมื่อนำเชื้อ T307 มาเทียบเคียงพบว่าใกล้เคียงกับ *Thiobacillus delicatus* ซึ่งนอกจากสามารถเจริญได้ทั้งแบบ chemolithoautotroph และ mixotroph แล้วเชื้อยังสามารถเจริญได้โดยการใช้สารอินทรีย์ (ยีสต์สกัดโปรตีน และเปปโตน เป็นต้น) เป็นแหล่งพลังงานและคาร์บอน (heterotroph) และเจริญในสภาพมีอากาศได้ดีกว่าสภาพไร้อากาศ เชื้อ T307 มีความสามารถลดซัลไฟด์ในสภาวะเชื้อเดี่ยว (71.43-100%) ดีกว่าเชื้อผสมที่มีมากับน้ำเสีย (56.10%) และการลดของซัลไฟด์ในเชื้อผสมเป็นบทบาทที่เกิดจาก T307 ที่เติมลงไป การลดลงของซัลไฟด์ขึ้นกับปริมาณเชื้อที่มีอยู่ การลดปริมาณซัลไฟด์โดยใช้สารเคมี ($FeCl_2$ 0.8 mM) สามารถลด TS ได้ 77.8% และทำให้มีการลดลงของค่า pH ซึ่งถ้าหากต้องการกำจัดให้ได้ 100% ส่งผลให้ต้องมีการปรับ pH ให้เป็นกลาง

ก่อนที่จะนำไปหมักแก๊สชีวภาพ ดังนั้นผลจากการศึกษาจึงเลือกใช้การกำจัดซัลไฟด์โดยใช้เชื้อไอโซเลท T307

ผลการหมักแก๊สชีวภาพในอาหารซัลไฟด์ที่มีการเติมโซเดียมอะซิเตท 1% พบว่าในอาหารที่ผ่านการเลี้ยง T307 มาก่อนเป็นเวลา 20 ชม ส่งผลต่อปริมาณของแก๊สชีวภาพที่เกิด และสัดส่วนของมีเทนที่เกิดมากกว่าชุดควบคุมที่ไม่ผ่านการเลี้ยงและการเกิดแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ (H_2S) ก็น้อยกว่าชุดควบคุม โดยผลจากการทดลองทำซ้ำ 2 ครั้งพบว่าชุดที่ผ่านการเลี้ยงเชื้อ T307 มาก่อนมีปริมาณแก๊สชีวภาพที่เกิดมากกว่าชุดควบคุม 8.86 และ 8.4 เท่า และสัดส่วนของมีเทนในชุดเดิมเชื้อครั้งที่ 1 คือ อยู่ในช่วง 33.5-58.3% ส่วน CO_2 อยู่ในช่วง 41.6-66.5% มี H_2S น้อยกว่า 0.1% แต่ชุดควบคุมมี CH_4 อยู่ในช่วง 20-50% ส่วน CO_2 49.6-79.8% และ H_2S อยู่ในช่วง 0.24-0.37% และสำหรับการทดลองครั้งที่ 2 ของชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 พบว่ามีเทนเกิดในช่วง 42-50% ขณะที่แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์อยู่ในช่วง 49-57% และ H_2S มีค่าระหว่าง 0.13-1.33% แต่สำหรับชุดควบคุมพบว่าได้มีเทนอยู่ในช่วง 25-50% ส่วน CO_2 48-74% และมีแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์อยู่ระหว่าง 0.62-1.76 % ประสิทธิภาพการลดค่า BOD และ COD ในการหมักแก๊สชีวภาพพบว่าชุดที่ได้ผ่านการเลี้ยง T307 ลดค่าทั้งสองได้ 49.7% ขณะที่ชุดควบคุมลดค่าทั้งสองได้ 37.3% และค่า biogas productivity ของชุดที่ผ่านการเลี้ยง T307 คือ 0.10 cm^3/mg COD/d ขณะที่ชุดควบคุมคือ 0.013 cm^3/mg COD/d

จากผลการศึกษาวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการกำจัดซัลไฟด์ในน้ำเสียที่มาจากถังบำบัดซึ่งมีปริมาณซัลไฟด์อยู่สูงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องบำบัดก่อนนำไปหมักแก๊สชีวภาพเพื่อให้ประสิทธิภาพการหมักเป็นไปด้วยดีได้แก๊สปริมาณมาก และมีเทนในสัดส่วนที่สูง และการกำจัดซัลไฟด์ควรใช้พวก sulfide oxidizing bacteria (SOB) เพราะจากคุณสมบัติของเชื้อที่ใช้สารอาหารต่ำโดยเฉพาะสารอินทรีย์แทบไม่มีความจำเป็นทำให้เหมาะสมกับน้ำเสียที่มีสารอินทรีย์ต่ำมากแต่มีซัลไฟด์สูงมาก และสามารถควบคุมให้การออกซิไดซ์ซัลไฟด์เป็นซัลเฟอร์ (partial oxidation) เป็นส่วนใหญ่โดยควบคุมที่ปริมาณการให้ออกซิเจน จึงไม่เกิดซัลเฟตหรือเกิดในปริมาณที่ต่ำจึงไม่เกิดสภาวะเป็นกรด ขณะที่การใช้สารเคมีในการตกตะกอนซัลไฟด์แล้วเกิดสภาวะเป็นกรด จึงต้องปรับสภาพของน้ำเสียให้เป็นกลางก่อนสำหรับการเจริญที่ดีของพวก methanogenic bacteria และสิ่งที่ควรศึกษาต่อจากงานวิจัยนี้คือการศึกษาในสเกลที่ใหญ่ขึ้นใช้น้ำเสียที่อุดมด้วยซัลไฟด์ หาปริมาณออกซิเจนที่เหมาะสมกับการทำให้เกิดการออกซิไดซ์บางส่วน และหาแนวทางให้การใช้เชื้อ SOB ให้มีการใช้ซ้ำได้ เช่นใช้หลักการตรึงเซลล์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. Chen, X.G., Geng, A.L., Yan, R., Gould, W.D., Ng, L.Y. and Liang, D.T. 2004. Isolation and characterization of sulphur-oxidizing *Thiomonas* sp. and its potential application in biological deodorization. *Letters in Applied Microbiology*. 39, 495-503.

2. Finstein, M.S. 1972. Pollution Microbiology: A Laboratory Manual. Marcel Dekker, INC., New York.
3. Kelly, D.P. and Harrison, A.P. 1989. Genus *Thiobacillus*. In: Bergey's Manual of Systematic Bacteriology vol. 3. Staley, J.T. Williams & Wilkins, Baltimore.
4. Markl, H. 1999. Modeling of biogas reactors. In Biotechnology 2nd ed., vol. 11a. ed. J. Winter, A Wiley Company, pp. 527-560.
5. Percheron, G., Bernet, N. and Moletta, R. 1999. Interactions between methanogenic and nitrate reducing bacteria during the anaerobic digestion of an industrial sulfate rich wastewater. *FEMS Microbiology Ecology*. **29**, 341-350.
6. Zicari, S.M. 2003. Removal of hydrogen sulphide from biogas using cow-manure compost. Master thesis. Cornell University.